

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2019. február 26. *

[A 2019. április 10-i végzéssel kijavított szöveg]

„Központi Bankok Európai Rendszere – A Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmánya 14.2. cikke második bekezdésének megsértésére alapított kereset – A nemzeti hatóságnak a nemzeti központi bank elnökét hivatalából felfüggesztő határozata”

A C-202/18. és C-238/18. sz. egyesített ügyekben,

a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányáról szóló jegyzőkönyv 14.2. cikkének második bekezdése alapján 2018. március 16-án, illetve április 3-án

Ilmārs Rimšēvičs (képviselik: S. Vārpiņš, M. Kvēps és I. Pazare advokāti) (C-202/18),

[A 2019. április 10-i végzéssel kijavítva] az **Európai Központi Bank (EKB)** (képviselik: C. Zilioli, K. Kaiser és C. Kroppenstedt, meghatalmazotti minőségben, segítők: D. Sarmiento Ramirez-Escudero abogado és V. Čukste-Jurjeva advokāte) (C-238/18)

felpereseknek

a **Lett Köztársaság** (képviselik: I. Kucina és J. Davidoviča, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen

benyújtott két keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, J.-C. Bonichot (előadó), A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, K. Jürimäe és C. Lycourgos tanácselnökök, A. Rosas, Juhász E., E. Levits, L. Bay Larsen, D. Šváby és M. Berger bírák,

főtanácsnok: J. Kokott,

hivatalvezető: M. Aleksejev egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. szeptember 25-i tárgyalásra,

a főtanácsnok indítványának a 2018. december 19-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: lett.

Ítéletet

- 1 Egyfelől Ilmārs Rimšēvičs, a Latvijas Banka (lett központi bank) elnöke, másfelől Kormányzótanácsának döntése alapján az Európai Központi Bank (EKB) a Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank alapokmányáról szóló jegyzőkönyv (a továbbiakban: a KBER és az EKB alapokmánya) 14.2. cikkének második bekezdésére alapított keresetével a 2018. február 19-i azon határozatot vitatja, amellyel a Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (a korrupció megelőzéséért és leküzdéséért felelős hivatal, Lettország; a továbbiakban: KNAB) ideiglenesen megtiltotta I. Rimšēvičsnek, hogy a lett központi bank elnöki feladatait ellássa (a továbbiakban: vitatott határozat).

Jogi háttér

Az uniós jog

- 2 Az EUMSZ 129. cikk értelmében:

„(1) A KBER-t az Európai Központi Bank döntéshozó szervei, a Kormányzótanács és az Igazgatóság irányítják.

(2) A Központi Bankok Európai Rendszerének és az Európai Központi Banknak az alapokmányát (a továbbiakban: a KBER és az EKB alapokmánya) a Szerződésekhöz csatolt jegyzőkönyv állapítja meg.

[...]”

- 3 Az EUMSZ 130. cikk előírja:

„A Szerződések és a KBER és [az] EKB alapokmánya által rájuk ruházott hatáskörök gyakorlása, valamint az ilyen feladatok és kötelezettségek végrehajtása során sem az Európai Központi Bank, sem a nemzeti központi bankok, sem döntéshozó szerveik valamely tagja nem kérhet vagy fogadhat el utasítást az uniós intézményektől, szervektől vagy hivataloktól, a tagállamok kormányaitól vagy bármely egyéb szervtől. Az uniós intézmények, szervek és hivatalok, valamint a tagállamok kormányai kötelezettséget vállalnak arra, hogy tiszteletben tartják ezt az elvet, és nem kísérlik meg az Európai Központi Bank vagy a nemzeti központi bankok döntéshozó szervei tagjainak befolyásolását feladataik ellátása során.”

- 4 Az EUMSZ 131. cikk a következőképpen rendelkezik:

„Valamennyi tagállam biztosítja, hogy nemzeti jogszabályai – nemzeti központi bankjának státútumát is beleértve – összeegyeztethetők legyenek a Szerződésekkel és a KBER és az EKB alapokmányával.”

- 5 Az EUMSZ 283. cikk (1) bekezdése a következőképpen szól:

„Az Európai Központi Bank Kormányzótanácsa az Európai Központi Bank Igazgatóságának tagjaiból és azon tagállamok nemzeti központi bankjainak elnökeiből áll, amelyek pénzneme az euro.”

- 6 A KBER és az EKB alapokmányának „A nemzeti központi bankok” című 14. cikke a következőképpen rendelkezik:

„14.1. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 131. cikkének megfelelően valamennyi tagállam biztosítja, hogy nemzeti jogszabályai – nemzeti központi bankjának státútumát is beleértve – összeegyeztethetők legyenek a Szerződésekkel és ezen alapokmánnyal.

14.2. A nemzeti központi bankok statútumának rendelkeznie kell különösen arról, hogy a nemzeti központi bank elnökének hivatali ideje legalább öt év.

Valamely nemzeti központi bank elnökét kizárólag abban az esetben lehet hivatalából felmenteni, ha már nem felel meg a feladatai ellátásához szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelezettségszegést követett el. Az erre vonatkozó határozatot az érintett elnök vagy a Kormányzótanács a Bíróság előtt megtámadhatja a Szerződések vagy az azok alkalmazására vonatkozó bármely jogi rendelkezés megsértésére hivatkozva. Ezt az eljárást, az esettől függően, az intézkedés kihirdetésétől vagy a felperessel történő közlésétől, illetve ennek hiányában attól a naptól számított két hónapon belül kell megindítani, amikor arról a felperes tudomást szerzett.

14.3. A nemzeti központi bankok a KBER szerves részét képezik és az EKB iránymutatásainak és utasításainak megfelelően tevékenykednek. A Kormányzótanács megteszi az EKB iránymutatásai és utasításai betartásának biztosításához szükséges lépéseket, és ehhez megköveteli a szükséges információk rendelkezésére bocsátását.

14.4. A nemzeti központi bankok az ebben az alapokmányban foglaltakon kívül egyéb feladatokat is elláthatnak, kivéve ha a Kormányzótanács a leadott szavazatok kétharmados többségével azokat a KBER céljaival és feladataival ellentétesnek találja. E feladatokat a nemzeti központi bankok saját felelősségükre és kockázatokra látják el, és ezek nem tekinthetők a KBER feladatkörébe tartozónak.”

A lett jog

- 7 A Kriminālprocesa likums (büntetőeljárás törvénykönyv) 241. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A gyanúsítottal vagy a vádlottal szemben eljárási kényszerintézkedésként biztonsági intézkedést rendelnek el, ha megalapozottan feltehető, hogy az érintett személy folytatja a bűnözői tevékenységet, akadályozza a büntetőeljárás lefolytatását vagy a bíróság munkáját, vagy kivonja magát ezen eljárás alól vagy a bíróság elől.”

- 8 E törvénykönyv 254. cikke értelmében:

„(1) A meghatározott foglalkozás gyakorlásától való eltiltás a gyanúsított vagy a vád alá helyezett személy számára azon, az eljáró hatóság határozatában meghatározott feltételek mellett előírt tilalom, hogy e személy meghatározott ideig valamely foglalkozást gyakoroljon, vagy adott álláshelyhez kapcsolódó feladatokat lásson el.

(2) A meghatározott foglalkozás gyakorlásától való eltiltást elrendelő határozatot a végrehajtása céljából át kell adni a munkáltatónak és minden más, hatáskörrel rendelkező szervnek.

(3) A jelen cikk (1) bekezdése szerinti határozat kötelező minden tisztviselőre, és a kézhezvételétől számított három munkanapon belül végre kell hajtani. A tisztviselő tájékoztatja az eljáró hatóságot a határozat végrehajtásának megkezdéséről.”

- 9 Az említett törvénykönyv 389. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A védő igénybeviteléhez való joggal rendelkező személy, vagy az olyan személy nyomozás alá vonásának időpontjától számítva, akinek a vagyona feletti rendelkezési jogát eljárási cselekmény korlátozza, a következő határidőn belül le kell zárni az e személlyel szembeni nyomozást, vagy minden, a vagyont érintő biztonsági intézkedést és jogkorlátozást vissza kell vonni:

[...]

4) különösen súlyos bűncselekmény esetén: huszonkettő hónap”.

- 10 Az 1992. május 19-i Likums par Latvijas Banku (a lett központi bankról szóló törvény, *Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs*, 1992, 22/23. szám) 22. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A lett központi bank elnökét a Parlament legalább tíz tagjának ajánlása alapján nevezi ki.

A lett központi bank alelnökét és tanácstagjait a Parlament a lett központi bank elnökének ajánlása alapján nevezi ki.

A lett központi bank elnökének, alelnökének és tanácstagjainak megbízása hat évre szól. A tanácstag lemondása vagy megbízásának a hivatali idő lejártát megelőző, más okból történő megszűnése esetén a lett központi bank tanácsának új tagját hatéves megbízatási időre nevezik ki.

A Parlament a jelen cikk harmadik albekezdésében meghatározott hivatali idő lejárta előtt csak az alábbi esetekben mentheti fel hivatalából a lett központi bank elnökét, alelnökét és tanácstagjait:

1. lemondás;
2. [a KBER és az EKB alapokmányának] 14.2. cikke szerinti súlyos kötelezettségszegés;
3. a hivatalból való felmentés egyéb [a KBER és az EKB alapokmányának] 14.2. cikkében foglalt indokai.

A jelen cikk negyedik albekezdésének 2. pontjában szereplő esetben a Parlament határozhat úgy, hogy a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet jogerőre emelkedését követően felmenti hivatalából a lett központi bank elnökét, alelnökét és tanácstagjait.

A lett központi bank elnöke [a KBER és az EKB alapokmánya] 14.2. cikkében említett bírósághoz fordulhat a hivatalból való felmentését kimondó parlamenti határozattal szemben. A lett központi bank alelnöke és tanácstagjai a közigazgatási eljárásról szóló törvényben meghatározott bírósághoz fordulhatnak a hivatalból való felmentésüket kimondó parlamenti határozattal szemben.”

- 11 A Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likums (a korrupció megelőzéséért és leküzdéséért felelős hivatalról szóló törvény, *Latvijas Vēstnesis*, 2002, 65. szám) 2. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) A Hivatal központi közigazgatási hatóság, amely a jelen törvényben előírt, a korrupció megelőzésére és leküzdésére irányuló feladatokat lát el.

(2) A Hivatal a minisztertanács ellenőrzése alatt áll. A minisztertanács az intézményi ellenőrzést a miniszterelnök közvetítésével gyakorolja. Az ellenőrzés magában foglalja a miniszterelnök azon jogát, hogy megvizsgálja a Hivatal vezetője által elfogadott közigazgatási határozatok jogszerűségét, és megsemmisítse a jogellenes határozatokat, valamint jogellenes mulasztás megállapítása esetén elrendelje a határozathozatalt. A minisztertanács ellenőrzési joga nem terjed ki a Hivatal által a jelen törvény 7., 8. és 9.^{1. cikk}ében említett feladatok ellátása során hozott határozatokra.”

- 12 A korrupció megelőzéséért és leküzdéséért felelős hivatalról szóló törvény 8. cikke (1) bekezdésének 2) pontja a következőképpen szól:

„A korrupció elleni küzdelem keretében a Hivatal a következő feladatokat látja el:

[...]

2) nyomozást folytat és operatív tevékenységet végez a közintézmények szolgálatában álló [személyek] által elkövetett bűncselekmények felderítése céljából, amennyiben e bűncselekmények a korrupcióval állnak kapcsolatban.”

A jogviták előzményei

- 13 A lett parlament 2013. október 31-i határozatával kinevezte I. Rimševičset a lett központi bank elnöki posztjára, hatéves hivatali időre, amely 2013. december 21-én kezdődött, és amelynek lejártát 2019. december 21-ben állapították meg.
- 14 2018. február 17-én I. Rimševičset őrizetbe vették azt követően, hogy ugyanezen év február 15-én előzetes nyomozást indított vele szemben a KNAB.
- 15 A Bíróság rendelkezésére álló adatok szerint azzal gyanúsították őt, hogy 2013-ban a lett központi bank elnökeként kenőpénzt kért és fogadott el egy lett magánbank érdekében történő befolyásgyakorlás céljából.
- 16 2018. február 19-én, amikor I. Rimševičset szabadlábra helyezték, a KNAB elfogadta a vitatott határozatot, amely több kényszerintézkedést szabott ki vele szemben, így a lett központi bankban döntéshozatali, ellenőrzési és felügyeleti feladatai ellátásának – nevezetesen a központi bank elnöki posztja betöltésének – tilalmát, óvadékfizetési kötelezettséget, bizonyos személyektől távoltartási kötelezettséget, valamint az ország előzetes engedély nélküli elhagyásának tilalmát.
- 17 A Rigas rajona tiesa (rigai kerületi bíróság, Lettország) vizsgálóbírója 2018. február 27-én elutasította az I. Rimševičs által 2018. február 23-án a KNAB két kényszerintézkedése – nevezetesen a lett központi bankban feladatainak ellátására irányuló tilalom, valamint az ország engedély nélküli elhagyására irányuló tilalom – ellen indított keresetet.
- 18 I. Rimševičs ellen 2018. június 28-án vádat emelt a kiemelt ügyek ügyésze a következő bűncselekmények tekintetében:
 - felkínált szabadidős utazás formájában kenőpénz átvétele jutalmazás címén;
 - 500 000 euró összegű kenőpénz ajánlatának elfogadása;
 - 250 000 euró összegű kenőpénz elfogadása.

A felek kérelmei és a Bíróság előtti eljárás

- 19 A C-202/18. sz. ügyben indított keresetében I. Rimševičs azt kéri, hogy a Bíróság:
 - állapítsa meg, hogy a vitatott határozat jogellenesen mentette fel a lett központi bank elnöki hivatalából;
 - állapítsa meg azon kényszerintézkedés jogellenességét, amelyet a vitatott határozat szabott ki vele szemben, és amely a lett központi bank elnöki feladatainak és hatásköreinek gyakorlásának tilalmára irányult;
 - állapítsa meg, hogy jogellenesen alkalmazták vele szemben a vitatott határozatból fakadó, az EKB Kormányzótanácsa tagja feladatainak és hatásköreinek gyakorlását érintő korlátozásokat.

- 20 A C-238/18. sz. ügyben indított keresetében az EKB azt kéri, hogy a Bíróság:
- az Európai Unió Bírósága alapokmánya 24. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzatának 62. cikke alapján hívja fel a Lett Köztársaságot arra, hogy nyújtson be minden releváns információt a KNAB által I. Rimševičscsel, a lett központi bank elnökével szemben jelenleg folytatott vizsgálatokkal kapcsolatban;
 - a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke alapján állapítsa meg, hogy a Lett Köztársaság megsértette e rendelkezés második bekezdését azáltal, hogy:
 - a lett központi bank elnöki állásának betöltésére jogosult személyt független bíróság által hozott, büntetőjogi felelősséget megállapító érdemi ítélet hiányában mentették fel hivatalából, és
 - ha a Lett Köztársaság által benyújtott ténybeli bizonyítékok azt alátámasztják, nem állnak fenn olyan kivételes körülmények, amelyek a jelen ügyben igazolnák I. Rimševičs hivatalból való felmentését;
 - a Lett Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.
- 21 A Lett Köztársaság a keresetek elutasítását kéri.
- 22 A Bíróság Hivatalához 2018. április 3-án – vagyis a keresetlevelének benyújtásával azonos napon – benyújtott külön iratában az EKB azt kérte a Bíróságtól, hogy a C-238/18. sz. ügyet az eljárási szabályzat 53. cikkének (4) bekezdése és 133. cikke alapján gyorsított eljárásban bírálja el. A Bíróság elnöke a 2018. június 12-i EKB kontra Lettország végzésben (C-238/18, nem tették közzé, EU:C:2018:488) helyt adott e kérelemnek.
- 23 A Bíróság elnöke az ugyanaznap hozott, Rimševičs kontra Lettország végzésében (C-202/18, nem tették közzé, EU:C:2018:489) – azt követően, hogy felhívta I. Rimševičset és a Lett Köztársaságot arra, hogy tegye meg az ezzel kapcsolatos észrevételeit – az eljárási szabályzat 133. cikkének (3) bekezdése alapján hivatalból úgy határozott, hogy a C-202/18. sz. ügyet is gyorsított eljárásban bírálja el.
- 24 A Bíróság Hivatalához szintén 2018. április 3-án benyújtott iratával az EKB az EUMSZ 279. cikk és az eljárási szabályzat 160. cikke alapján továbbá ideiglenes intézkedések iránti kérelmet nyújtott be a Bírósághoz, amely arra irányult, hogy a Bíróság kötelezze a Lett Köztársaságot az I. Rimševičscsel szemben a lett központi bank elnöki hivatalának betöltésére vonatkozóan előírt tilalom ideiglenes felfüggesztésére oly módon, hogy az az EKB Kormányzótanácsának tagjakénti minőségében tegye lehetővé számára azon feladatok ellátását, amelyek nincsenek kapcsolatban az előzetes nyomozással, vagy legalábbis engedélyezze I. Rimševičs számára, hogy e tanács tagjaként helyettest nevezzen ki.
- 25 A Bíróság elnökhelyettese 2018. július 20-i EKB kontra Lettország végzésében (C-238/18, nem tették közzé, EU:C:2018:581) kötelezte a Lett Köztársaságot arra, hogy hozza meg az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy a C-238/18. sz. ügyet befejező ítélet kihirdetéséig felfüggeszse a KNAB által I. Rimševičscsel szemben 2018. február 19-én elfogadott kényszerintézkedéseket, amennyiben ezen intézkedések akadályozzák I. Rimševičset abban, hogy az EKB Kormányzótanácsának tagjaként őt helyettesítő póttagot nevezzen ki, az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet pedig ezt meghaladó részében elutasította.
- 26 A két ügy közös tárgyalásán, amelyre 2018. szeptember 25-én került sor, a Bíróság elnöke kérte a Lett Köztársaság képviselőit, hogy nyolc napon belül közöljék a Bírósággal a KNAB által I. Rimševičscsel szemben 2018. február 19-én elfogadott kényszerintézkedéseket igazoló dokumentumokat.
- 27 A Bíróság Hivatalánál 2018. október 2-án nyilvántartásba vett levelével a Lett Köztársaság 44 iratot nyújtott be.

- 28 Az ezen iratokkal kapcsolatban benyújtott észrevételeiben I. Rimševičs és az EKB lényegében egyetértenek abban, hogy a Lett Köztársaság nem szolgáltatott bizonyítékot I. Rumševičs bűnösségére, sem a vele szemben hozott kényszerintézkedések megalapozottságára.
- 29 Mivel a C-202/18. és C-238/18. ügy a vitatott határozattal szemben indított két keresetre vonatkozik, a Bíróság a felek meghallgatását követően úgy határozott, hogy az eljárási szabályzat 54. cikkének (1) bekezdése alapján ítélethozatal céljából egyesíti ezen ügyeket.

A Bíróság hatásköréről

A felek érvei

- 30 A Lett Köztársaság azt kifogásolja, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel az I. Rimševičs és az EKB által indított keresetek elbírálására.

A C-202/18. sz. ügyben

- 31 A Lett Köztársaság szerint I. Rimševičs azt kívánja elérni, hogy a Bíróság vizsgálja meg a nyomozással megbízott hatóság által a büntetőeljárás törvénykönyv rendelkezései alapján hozott intézkedések jogszerűségét és arányosságát. Arra kéri a Bíróságot, hogy a büntetőeljárás menetébe avatkozzon be, aminek jelentős hatása lehet a nyomozásra és az elkövetőnek a lett jogszabályoknak megfelelően történő, igazságszolgáltatás elé állítására. A Lett Köztársaság véleménye szerint a keresetlevél kérelmei meghaladják a Bíróság hatáskörét. Ha a Bíróság annak helyt ad, az EUMSZ 276. cikkel ellentétesen jár el.
- 32 I. Rimševičs viszont úgy ítéli meg, hogy a vele szemben a lett központi bank elnöki feladatainak ellátására vonatkozóan meg nem határozott időtartamra előírt tilalmat a hivatalából való felmentésnek kell tekinteni, amelynek tekintetében a Bíróság hatáskörrel rendelkezik a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke alapján.

A C-238/18. sz. ügyben

- 33 A Lett Köztársaság úgy ítéli meg, hogy a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke alapján az egyetlen keresettel megtámadható határozat az, amely a nemzeti központi bank elnöke és ezen intézmény közötti jogi és intézményi kapcsolatnak véget vet, és nem bármely olyan határozat, amely kötelezettségeket ír elő ezen elnök számára. Kifejti, hogy az ilyen jogi kapcsolatnak véget vető határozatként való minősítéshez nem kell különbséget tenni az e cikk szerinti „hivatalából felmenteni” fogalom, valamint az EUMSZ 246., EUMSZ 247. és EUMSZ 286. cikk, a KBER és az EKB alapokmányának 11.4. cikke, továbbá az Európai Központi Banknak a hitelintézetek prudenciális felügyeletére vonatkozó politikákkal kapcsolatos külön feladatokkal történő megbízásáról szóló, 2013. október 15-i 1024/2013/EU tanácsi rendelet (HL 2013. L 287., 63. o.) 26. cikkének (4) bekezdése szerinti „felmentés” fogalma között. A Lett Köztársaság egyébként rámutat arra, hogy az e rendelkezések lett nyelvi változatában használt kifejezések felcserélhetők egymással.
- 34 Márpedig a vitatott határozatnak nem az a célja, hogy véget vessen a lett központi bank és annak elnöke közötti jogi és intézményi kapcsolatnak, hanem kizárólag a vele szemben folytatott nyomozás hatékony lefolytatásának biztosítása.
- 35 Először is, ezen intézkedés ideiglenes jellegű, és bármikor módosítható vagy visszavonható. A büntetőeljárás törvénykönyv 389. cikke (1) bekezdésének 4. pontja ugyanis előírja, hogy amennyiben olyan, különösen súlyos bűncselekményről van szó, mint amilyennel az érintettet gyanúsítják, a vele

szemben indított nyomozást le kell zárni, vagy minden kényszerintézkedést vissza kell vonni a nyomozás alá vonásának időpontjától számított 22 hónapon belül. A büntetőeljárás törvénykönyv 249. cikkének (1) bekezdéséből továbbá kiderül, hogy az eljárási kényszerintézkedést vissza kell vonni, ha a valamely személlyel szemben hozott ezen intézkedés okafogyottá válik, vagy ha a személy magatartása vagy a kényszerintézkedés megválasztását meghatározó körülmények megváltoztak.

- 36 Másodszer, noha a lett központi bankról szóló törvény 22. cikkének megfelelően kizárólag a lett parlament jogosult arra, hogy e központi bank elnökét hivatalából felmentse, ezen intézmény nem fogadott el ilyen határozatot.
- 37 Azon értelmezés egyébként, amely szerint a vitatott határozathoz hasonló határozat a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikke második bekezdésének hatálya alá tartozik, ellentétes az EUMSZ 276. cikkel. A KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikke második bekezdésének nem az a célja, hogy lehetővé tegye a Bíróság számára egy folyamatban lévő büntetőeljárás menetébe való beavatkozást, hanem annak biztosítása, hogy a nemzeti központi bank elnökét ne menthessék fel hivatalából jogellenesen a nemzeti hatóságok. Márpedig az EKB kérelmének elfogadása kötelezné a Bíróságot a Lettországon folyamatban lévő büntetőeljárás keretében összegyűjtött, az I. Rimševičscsel szembeni kényszerintézkedések elrendelését igazoló tények és bizonyítékok felülvizsgálatára, és ennek megfelelően a nemzeti hatóságok hatásköreinek bitorolására.
- 38 A lett központi bank irányításának függetlenségét a KBER és az EKB alapokmánya 7. cikkének megfelelően a lett központi bankról szóló törvény 13. cikke is biztosítja. A lett központi bank feladatainak teljesítése keretében fennálló e függetlenség nem biztosít mentelmi jogot az elnök számára, és nem ír elő korlátozásokat a lett büntetőhatóságok számára. A lett központi bank függetlenségének és stabilitásának biztosítása érdekében a törvény az elnök mellé alelnököt rendelt, akinek a Parlament általi kinevezése ugyanazon biztosítékokat nyújtja, mint amelyekben az elnök részesül, és aki az elnök hiányában, ez utóbbi hivatalából való felmentése vagy megbízásának lejárta esetén ellátja az említett központi bank elnökének feladatait. A Lett Köztársaság szerint az alelnököt ezért ilyen esetben az EUMSZ 283. cikk (1) bekezdése, valamint a KBER és az EKB alapokmányának 10.1. cikke értelmében „elnöknek” kell tekinteni, következésképpen el kell ismerni azon jogát, hogy az EKB Kormányzótanácsának ülésein részt vegyen.
- 39 Ezenkívül az ügy irataira a büntetőeljárás törvénykönyv 375. cikke (1) bekezdésének megfelelően a nyomozás titkossága vonatkozik, és azok nem közölhetők a büntetőeljárás kívüli harmadik személyekkel. A Bíróságnak következésképpen el kell utasítani az EKB arra irányuló kérelmét is, hogy hívja fel a Lett Köztársaságot arra, hogy nyújtson be minden releváns információt a KNAB I. Rimševičscsel szembeni vizsgálatával kapcsolatban.
- 40 Az EKB a maga részéről úgy ítéli meg, hogy a keresete nem zárható ki a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének alkalmazási köre alól.
- 41 E tekintetben kiemeli a KBER és az EKB függetlenségének az EUMSZ 130. cikkben kimondott elvét, amely arra irányul, hogy lehetővé tegye az EKB számára, hogy politikai nyomástól mentesen láthassa el az EUM-Szerződésben rá ruházott feladatokat. Márpedig a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése ezen elvet hajtja végre, pontosítva azon feltételeket, amelyek esetén a nemzeti központi bank elnöke hivatalából felmenthető, és lehetővé téve az ilyen intézkedés jogszerűségének a Bíróság általi felülvizsgálatát.
- 42 Ez utóbbi rendelkezés céljára tekintettel a nemzeti központi bank elnöki posztjával kapcsolatos feladatok ellátásának tilalmát – még ha az nem is vet formálisan véget az ezen elnök és az említett bank közötti jogi és intézményi kapcsolatnak – a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése értelmében vett, hivatalból való felmentéssel egyenértékűnek kell tekinteni. Ezzel ellenkező értelmezés elfogadása esetén a tagállamok ilyen jellegű intézkedések elfogadásával megkerülhetnék a függetlenség e jogszabályban rögzített biztosítékát. Az elnök függetlenségét ugyanígy

veszélyeztetné az érintett elnök számra előírt azon ideiglenes tilalom, hogy feladatait ellássa, különösen akkor, ha – a jelen esethez hasonlóan – e tilalom lejártának időpontja ismeretlen, és fennáll annak a veszélye, hogy az az elnök megbízatásának lejártát követően következik be.

A Bíróság álláspontja

- 43 A Lett Köztársaság elsősorban azt állítja, hogy a vitatott, ideiglenes jellegű határozat nem „mentette fel hivatalából” a lett központi bank elnökét. A KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése szerinti keresettel egyedül azok a határozatok támadhatók meg, amelyek véget vetnek a lett nemzeti központi bank elnöke és az említett bank közötti jogi és intézményi kapcsolatnak.
- 44 E tekintetben igaz ugyan, hogy – amint a főtanácsnok indítványának 78. pontjában kifejtette – a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdésében az e rendelkezés szerinti kereset tárgyának meghatározása céljából használt kifejezések – a lett nyelvi változatokban csakúgy, mint e rendelkezés több más nyelvi változatában is – a nemzeti központi bank és annak elnöke közötti kapcsolat végleges megszakadására tűnnek utalni.
- 45 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében ugyanakkor valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (lásd különösen: 2018. április 17-i Egenberger ítélet, C-414/16, EU:C:2018:257, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EK-Szerződés, majd az EUM-Szerződés megalkotói biztosítani szerették volna az EKB és a KBER számára, hogy a rájuk bízott feladatokat független módon elláthassák (lásd ebben az értelemben: 2003. július 10-i Bizottság kontra EKB ítélet, C-11/00, EU:C:2003:395, 130. pont).
- 47 E szándék fő megnyilvánulása az EUMSZ 130. cikkben szerepel, amelyet lényegében megismétel a KBER és az EKB alapokmányának 7. cikke, és amely kifejezetten megtiltja egyfelől az EKB, a nemzeti központi bankok és azok döntéshozó szerveinek tagjai számára, hogy utasítást kérjenek vagy fogadjanak el uniós intézményektől, szervektől vagy hivataloktól, tagállami kormányoktól vagy bármely egyéb szervtől, másfelől az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok, valamint tagállami kormányok számára, hogy feladataik ellátása során megkíséreljék az EKB vagy a nemzeti központi bankok döntéshozó szervei tagjainak befolyásolását (lásd ebben az értelemben: 2003. július 10-i Bizottság kontra EKB ítélet, C-11/00, EU:C:2003:395, 131. pont). E rendelkezések tehát lényegében bármiféle politikai nyomástól kívánják megvédeni a KBER-t annak érdekében, hogy az a feladatai által kijelölt célokat hatékonyan tudja megvalósítani az elsődleges jog értelmében e célból biztosított különleges jogkörei független gyakorlásának köszönhetően (lásd ebben az értelemben: 2015. június 16-i Gauweiler és társai ítélet, C-62/14, EU:C:2015:400, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 48 A KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke a nemzeti központi bankok – amelyek az EUMSZ 282. cikk (1) bekezdése értelmében az EKB-val együtt alkotják a KBER-t – elnökei funkcionális függetlenségének biztosítása érdekében rögzíti öt évben a hivatali idejük minimális időtartamát, és írja elő, hogy kizárólag abban az esetben lehet hivatalukból felmenteni őket, ha már nem felelnek meg a feladataik ellátásához szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelezettségszegést követtek el, és az előbbi rendelkezés ezért vezetett be az érintett elnök és az EKB Kormányzótanácsa számára a Bíróság előtti jogorvoslatot az ilyen intézkedéssel szemben.
- 49 A tagállamok – azáltal, hogy közvetlenül a Bíróságra ruházták a nemzeti központi bank elnökét hivatalából felmentő határozat jogszerűségének elbírálására irányuló hatáskört – kinyilvánították, hogy az említett hivatal betöltő személyek függetlenségének fontosságot tulajdonítanak.

- 50 Az EUMSZ 283. cikk (1) bekezdése, valamint a KBER és az EKB alapokmányának 10.1. cikke értelmében ugyanis az EKB Kormányzótanácsának tagjai azon tagállamok nemzeti központi bankjainak elnökei, amelyek pénzneme az euró, a Kormányzótanács pedig az eurórendszer fő döntéshozó szerve ezen alapszabály 12.1. cikke értelmében, és az EKB egyetlen döntéshozó szerve az egységes felügyeleti mechanizmus keretében, az 1024/2013 rendelet 26. cikkének (8) bekezdése értelmében.
- 51 Márpedig súlyosan csorbulna a nemzeti központi bankok elnökeinek, és következképpen magának az EKB Kormányzótanácsának függetlensége is, ha indokolás nélkül lehetne határozni a hivatalból való felmentésükről.
- 52 E tekintetben először is rá kell mutatni, hogy valamely nemzeti központi bank elnöke számára előírt, azon ideiglenes tilalom, hogy feladatait ellássa, az utóbbira gyakorolt nyomás egyik eszközének minősülhet. Egyfelől – amint azt a jelen ügyek körülményei mutatják – az ilyen tilalom különösen súlyos jelleget ölthet azon elnök számára, akire irányul, amennyiben e tilalom nincsen meghatározott időtartamhoz kötve, és akár hivatali idejének jelentős része alatt alkalmazható. Másfelől az ideiglenes jellegénél fogva még hatékonyabb nyomásgyakorló eszközt kínálhat, mivel – amint azt a Lett Köztársaság a vitatott határozattal kapcsolatban kifejtette – bármikor visszavonható nemcsak a nyomozás előrehaladásától függően, hanem az érintett elnök magatartásától függően is.
- 53 Másodsorban, ha egy olyan intézkedés, amely megtiltja valamely elnök számára feladatainak ellátását, mentesülne a Bíróság által a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikkének második bekezdése alapján végzett minden felülvizsgálat alól azzal az indokkal, hogy ezen intézkedés ideiglenes jellegű, egyszerű lenne a tagállamok számára, hogy egymást követő ideiglenes intézkedések elfogadásával kivonják magukat e felülvizsgálat alól, és ily módon fennállna annak veszélye, hogy – amint a főtanácsnok indítványának 75. pontjában kiemelte – az említett rendelkezést megfosztják hatékony érvényesülésétől.
- 54 Ezenfelül nem biztos, hogy a vitatott határozat, amely főszabály szerint ideiglenes, hatásait tekintve ne lehetne végleges, amennyiben – magának a Lett Köztársaságnak az állításai szerint is – a büntetőeljárás törvénykönyv 389. cikke 22 hónapig, vagyis I. Rimševičs hivatali idejének 2019 decemberére tervezett lejártáig lehetővé teszi az intézkedések és az annak körében elfogadott korlátozások fenntartását.
- 55 Ezért mind az EUM-Szerződés megalkotóinak szándékából, mind pedig a KBER és az EKB alapokmányának általános rendszeréből, továbbá ezen alapokmány 14.2. cikke második bekezdésének céljából az következik, hogy a Bíróság e rendelkezés értelmében hatáskörrel rendelkezik az olyan intézkedéssel szemben indított kereset elbírálására, mint a vitatott határozatban szereplő, a lett központi bank elnöki feladatainak ellátására irányuló ideiglenes tilalom.
- 56 Másodsorban a Lett Köztársaság azt állítja, hogy a Bíróságnak nincs hatásköre az olyan határozat felülvizsgálatára, amely véleménye szerint az e határozattal érintett személy ellen indított büntetőeljárás hatékony lefolytatásának biztosítását célozza. Kizárólag a nemzeti hatóságok hatáskörébe tartozik tehát azon elemek értékelése, amelyek a kényszerintézkedések büntetőeljárásokban való elrendelését igazolják. Ezen elemekre egyébként a büntetőeljárás törvénykönyv 375. cikkének (1) bekezdése értelmében a nyomozás titkossága vonatkozik, és ezért azok nem közölhetők a büntetőeljáráson kívüli harmadik személyekkel. Az EUMSZ 276. cikk megerősíti a Bíróság ezzel kapcsolatos hatáskörének hiányát, mivel előírja, hogy „[az EUM-Szerződés] harmadik rész[é]nek a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségről szóló V. címe 4. és 5. fejezete rendelkezéseire vonatkozó hatásköreinek gyakorlása során az Európai Unió Bírósága nem rendelkezik hatáskörrel egy tagállam rendőrsége vagy más bűnüldöző szolgálata által végrehajtott intézkedések érvényességének vagy arányosságának, illetve a közrend fenntartásával és a belső biztonság megőrzésével kapcsolatos tagállami hatáskörök gyakorlásának felülvizsgálatára.”

- 57 Noha igaz e tekintetben, hogy a Szerződések megalkotói büntetőügyekben csak korlátozott hatáskört ruháztak az Unióra, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kiderül, hogy az uniós jog korlátokat szab a tagállamokat e terén megillető hatáskörnek (2011. szeptember 15-i Dickinger és Ömer ítélet, C-347/09, EU:C:2011:582, 31. pont). E tagállami hatáskört ugyanis nem csupán az uniós jog által biztosított alapvető szabadságok (lásd ebben az értelemben: 1989. február 2-i Cowan ítélet, 186/87, EU:C:1989:47, 19. pont; 1999. január 19-i Calfa ítélet, C-348/96, EU:C:1999:6, 17. pont) tiszteletben tartásával, hanem az uniós jog egészének, és különösen az elsődleges jognak a tiszteletben tartásával kell gyakorolni. Következésképpen a nemzeti büntetőeljárás-jogi szabályok nem akadályozhatják azon hatáskört, amelyet a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése ruház a Bíróságra minden olyan esetben, amikor e rendelkezés alkalmazandó.
- 58 Egyébiránt a Lett Köztársaság által az EUMSZ 276. cikkére alapított érvnek nem lehet helyt adni.
- 59 Az említett cikk ugyanis kizárólag az EUM-Szerződés harmadik része V. címe 4. és 5. fejezete rendelkezéseire vonatkozó hatásköreinek gyakorlása során korlátozza a Bíróság hatáskörét. Márpedig amint azt a főtanácsnok indítványának 82. pontjában megállapította, a jelen ügy nem e hatáskörökre vonatkozik, hanem azokra, amelyekkel a Bíróság közvetlenül és kifejezetten a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése alapján rendelkezik.
- 60 Végül harmadsorban a Lett Köztársaság kiemeli azon elfogadhatatlan következményeket, amelyekhez véleménye szerint a Bíróság hatáskörének elismerése vezetne. Az ilyen hatáskör mentelmi jogot biztosítana a lett központi bank elnökének, korlátozná a vele szemben elrendelhető kényszerintézkedéseket, és jelentős hatása lenne a büntetőeljárás lefolytatására.
- 61 E tekintetben ki kell emelni, hogy a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke semmiféle büntetőjogi mentességet nem biztosít a nemzeti központi bank elnökének, és nem korlátozza a vele szemben kiszabható kényszerintézkedéseket sem. E cikk mindössze azt a jogot biztosítja számára, valamint az EKB Kormányzótanácsa számára, hogy a Bíróság előtt megtámadjon bármely határozatot, amellyel felmentették ezen elnököt a hivatalából. Az e cikk szerinti kereset és a nemzeti büntetőeljárás esetleges párhuzamossága tehát csak azon kivételes esetre vonatkozik, amikor ilyen eljárás vezet ahhoz, hogy olyan ideiglenes intézkedést hoznak a nemzeti központi bank elnökével szemben, amely az e rendelkezés értelmében vett, a hivatalból való felmentéshez hasonló. Márpedig ebben az esetben a Lett Köztársaság által felhozott egyetlen tényező sem bizonyítja, hogy a KBER és az EKB alapokmánya szerinti kereset olyan jellegű lenne, amely akadályozná a nyomozás rendes lefolytatását.
- 62 A fentiek összességéből az következik, hogy el kell utasítani a Bíróság azon hatáskörének hiányára alapított kifogást, hogy elbírálja az I. Rimševičs és az EKB által a vitatott határozattal szemben a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése alapján indított kereseteket.
- 63 Hozzá kell tenni, hogy a Bíróság e rendelkezés szerinti hatásköre a nemzeti központi bank elnöki feladatainak ideiglenes vagy végleges ellátására vonatkozó tilalom ellen indított keresetekre korlátozódik. Következésképpen a vitatott határozat, amellyel a KNAB több kényszerintézkedést fogadott el, csak annyiban tartozik a Bíróság hatásköre alá, amennyiben ideiglenesen megtiltja I. Rimševičs számára a lett központi bank elnöki feladatainak ellátását.

A keresetekről

A keresetek jellegéről

- 64 I. Rimševičs a lett központi bank elnökeként, az EKB pedig Kormányzótanácsának határozata alapján fordult a Bírósághoz a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke alapján. A két kereset kérelmei azonban különböző módon kerültek megfogalmazásra. I. Rimševičs lényegében azt kéri, hogy a Bíróság

állapítsa meg, hogy a Lett Köztársaság nevében elfogadott, vitatott határozat jogellenes, míg az EKB azt kéri, hogy a Bíróság állapítsa meg, hogy a Lett Köztársaság megsértette a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikkét. Az ezen alapokmány 14.2. cikkének második bekezdése szerinti kereset jellegére vonatkozóan feltett kérdésre válaszolva az EKB a tárgyaláson kifejtette, hogy azt kéri, hogy a Bíróság „megállapítási ítéletet hozzon, ahogyan a kötelezettségszegési eljárásokban”.

- 65 Előzetesen ugyanakkor rá kell mutatni, hogy a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke nem tartalmaz semmilyen kifejezett vagy hallgatólagos utalást az EUMSZ 258–260. cikkben szabályozott, kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárásra.
- 66 Ezen alapokmány 14.2. cikkének szó szerinti, rendszertani és célkutató értelmezése viszont egyaránt az e cikk szerinti kereset megsemmisítés iránti keresetnek való minősítését eredményezi.
- 67 Ami elsősorban e rendelkezés szövegét illeti, rá kell mutatni, hogy az EUMSZ 263. cikk szerinti keresethez hasonlóan a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése szerinti keresetet magánszemély, a jelen esetben a hivatalából felmentett elnök indíthatja, azon határozat ellen, amelynek címzettje. Továbbá mindkét kereset ugyanazon a két hónapos, az EUMSZ 263. cikk (6) bekezdésében és ezen alapokmány 14.2. cikke második bekezdésének utolsó mondatában azonos módon megfogalmazott határidőn belül indítható. A két rendelkezés ezenfelül ugyanazon megszövegezéssel mondja ki azt, hogy a felperesek „a Szerződések vagy az azok alkalmazására vonatkozó bármely jogi rendelkezés megsértésére” alapított jogalapokra hivatkozhatnak.
- 68 Másodsorban a rendszertani megközelítésből az következik, hogy az említett alapokmány 14.2. cikkének sajátos jellege nem összeegyeztethetetlen a megsemmisítés iránti kereset jellemzőivel.
- 69 Kétségtelen, hogy a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése – azáltal, hogy kifejezetten a Bíróságot ruházza fel egy nemzeti jogi aktus jogszerűségének „a Szerződések vagy az azok alkalmazására vonatkozó bármely jogi rendelkezés” alapján történő felülvizsgálatával – eltér a nemzeti bíróság és az uniós bíróság közötti hatásköröknek a Szerződésekben, nevezetesen az EUMSZ 263. cikkben foglalt, általános megosztástól, mivel az e cikk szerinti kereset kizárólag az uniós jogi aktusok ellen irányulhat (lásd ebben az értelemben: 1960. december 16-i Humblet kontra État belge ítélet, 6/60-IMM, EU:C:1960:48). Ezen eltérést ugyanakkor a KBER azon sajátos intézményi összefüggése magyarázza, amelybe az illeszkedik. A KBER ugyanis sajátos jogintézményt képez az uniós jogban, amely összekapcsolja a nemzeti intézményeket, nevezetesen a nemzeti központi bankokat, valamint egy uniós intézményt, nevezetesen az EKB-t, és szoros együttműködést hoz létre közöttük, továbbá e jogintézményen belül az uniós jogrend és a nemzeti jogrendek különböző tagolódása és kevésbé markáns különbsége érvényesül.
- 70 Márpedig a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke következtetéseket von le a Szerződések megalkotói által a KBER-nek szánt, ezen igen integrált rendszerből, és különösen a nemzeti központi bank elnökének funkcionális megkettőződéséből, amely bank kétségkívül nemzeti hatóság, azonban elnöke a KBER keretében jár el, aki továbbá – amennyiben olyan tagállam nemzeti központi bankjának elnöke, amelynek pénzneme az euró – részt vesz az EKB fő irányító szervének ülésein. E kevert státusz miatt, és – amint a jelen ítélet 48. pontja kiemelte – a nemzeti központi bankok elnökeinek KBER-en belüli funkcionális függetlenségnek biztosítása céljából lehet kivételesen a nemzeti hatóságok által hozott, e bankok valamely elnökét a hivatalából felmentő határozattal szemben a Bírósághoz fordulni.
- 71 Az alapokmány 14.2. cikke egy különleges jogorvoslati lehetőséggel egészíti ki a Szerződésekben foglalt jogorvoslati lehetőségek rendszerét, amint az kitűnik azon személyek igen csekély számából, akik rendelkeznek e lehetőséggel, azon határozatok egyedi tárgyából, amelyekre irányul, és azon kivételes körülményekből, amelyek esetén gyakorolható.

- 72 Harmadsorban az alapokmány 14.2. cikke szerinti kereset jellegét megvilágítja azon cél is, amelynek érdekében azt létrehozták. Amint azt a jelen ítélet 49. és azt követő pontjai felidéztek, e kereset az egyik legfőbb garanciája annak, hogy az elnökök, noha a tagállamok nevezik ki őket, és adott esetben ők hívják őket vissza, ellássák azokat a feladatokat, amelyeket a Szerződések teljes függetlenség mellett bíznak rájuk, és az EUMSZ 130. cikk, valamint a KBER és az EKB alapokmányának 7. cikke alapján ne fogadjanak el semmilyen utasítást a nemzeti hatóságoktól. Az intézményi egyensúly alapvető elemét képviseli tehát, amely a nemzeti központi bankok és az EKB szoros együttműködését követeli meg a KBER keretében.
- 73 E cél fontossága, valamint az elnök – Szerződések vagy az azok alkalmazására vonatkozó bármely jogi rendelkezést sértő módon elhatározott – felmentésének szankcionálása tekintetében beálló bármiféle késedelem okozta hátrány miatt hozták létre e Szerződések megalkotói az EKB és az érintett elnök javára az ilyen aktussal szemben a Bíróság előtti jogorvoslati lehetőséget. Amint a Bíróság elnökhelyettese az ideiglenes intézkedés iránti kérelmek tárgyában hozott, 2018. július 20-i EKB kontra Lettország végzésben (C-238/18 R, nem tették közzé, EU:C:2018:581, 71. és 72. pont) a sürgősség feltételére vonatkozó értékelés keretében lényegében rámutatott, a Kormányzótanács tagja részvételének hosszú ideig fennálló hiánya ugyanis súlyosan befolyásolhatja az EKB ezen alapvető szervének megfelelő működését. Az elnök hivatalból való felmentése továbbá súlyos és azonnali következményekkel járhat az érintettre nézve.
- 74 Márpedig kizárólag a megsemmisítés iránti kereset – esetlegesen a Bíróság által az EUMSZ 278. és EUMSZ 279. cikk alapján elrendelhető ideiglenes intézkedések kiegészítésével – teszi lehetővé azon aggályok eloszlátását, amelyek e jogorvoslati lehetőség létrehozását uralták. A KBER és az EKB alapokmánya megalkotói szándékának különösen nem felelne meg kielégítő módon az, ha az ezen alapokmány 14.2. cikkének második bekezdése alapján hozott ítélet megállapítási jellegű lenne, és annak joghatásai a nemzeti hatóságok általi végrehajtásától függenének.
- 75 Egyébként emlékeztetni kell arra, hogy noha az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy ha valamely tagállam nem teljesítette a KBER és az EKB alapokmányának 14. cikkéből eredő kötelezettségeket, az EUMSZ 258. cikknek megfelelően indokolással ellátott véleményt adhat, és ha az érintett állam nem tesz eleget az e véleményben foglaltaknak, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresettel fordulhat a Bírósághoz. Ezért nem lehet helyt adni annak, hogy a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikkének második bekezdése szerinti jogorvoslati lehetőség létrehozásával e rendelkezés megalkotói egyszerűen az EUMSZ 258. cikkben már szereplő eljárással párhuzamos eljárást kívántak létrehozni.
- 76 A fentiekből az következik, hogy az ezen alapokmány 14.2. cikkének második bekezdése szerinti kereset a nemzeti központi bank elnökének hivatalából való felmentése céljából hozott határozat megsemmisítésére irányul.
- 77 Mivel az I. Rimševičs és az EKB által indított kereseteket kifejezetten a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése alapján kezdeményezték, e kereseteket következképpen úgy kell tekinteni, hogy azok a vitatott határozat megsemmisítésére irányulnak.

A vitatott határozat megalapozottságának hiányára alapított jogalapról

A felek érvei

- 78 I. Rimševičs azt állítja, hogy a vitatott határozat nem megalapozott.

- 79 Először is azt állítja, hogy azt nem előzte meg megfelelő vizsgálat, sem a bizonyítékok kellő összegyűjtése. A KNAB mindössze két napot szánt a vizsgálatra, amelyet 2018. február 15-én kezdett meg, majd február 17-én határozott a felperes őrizetbe vételéről. A Lett Köztársaság főügyésze február 21-én maga jelentette ki, hogy ezen időpontban nem lehetett határozottan azt a következtetést levonni, hogy bűncselekményt követtek el.
- 80 Másodszor kevésbé valószínű, hogy a lett központi bank elnöke elkövette azt a bűncselekményt, amellyel gyanúsítják, nevezetesen egy lett magánbank javára elkövetett passzív vesztegetést, mivel e bank 2016-ban megszüntette tevékenységét, és felszámolás alá vonták. Az említett elnök ugyanis nem rendelkezett olyan hatáskörrel, amely lehetővé tette volna számára, hogy bármiféle módon befolyásolja egy magánbank tevékenységeit. Továbbá a lett központi bank minden döntését testületileg fogadják el. A lett magánbankok felügyelete nem a lett központi bank hatáskörébe tartozik, hanem a pénz- és tőkepiaci bizottság hatáskörébe, amint azt a Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums (a pénz- és tőkepiaci bizottságról szóló törvény) 2. cikkének (1) bekezdése kimondja.
- 81 Harmadszor a vizsgálat alapját képező információk forrása nem volt hiteles. A KNAB által a felperessel közölt információk szerint az állítólagosan 2013-ban elkövetett bűncselekmény feljelentője egy lett magánbank igazgatótanácsának azon egykori tagja, akinek a javára a vesztegetést elkövették. E személyt 2016-ban pénzmosás miatt őrizetbe vették, majd a vele szemben indított büntetőeljárás lezárták az I. Rimševičsnek betudható vesztegetés cselekményének beismeréséért cserébe.
- 82 Negyedszer I. Rimševičs azt állítja, hogy pontatlanok a vele szemben felhozott vádak. A KNAB azt állította, hogy I. Rimševičset az e lett magánbank által folytatott tevékenységek akadályozásának elkerülése céljából vesztegették meg. A lett központi bank elnöke azonban nem rendelkezik ilyen jogkörrel. Kifejti, hogy igen pontatlanul passzív magatartás (nemtevés) elkövetését rótták fel neki, mivel annak a személynek, aki a vesztegetés ezen állítólagos cselekményét állította, nem állt módjában aktív magatartás megjelölése. Ezenkívül rámutat arra, hogy az EKB a pénz- és tőkepiaci bizottság ajánlására érvénytelenítette e lett magánbank engedélyét, ami alapján kétségbe vonható, hogy a felperes ugyanezen magánbank tevékenységeinek folytatását mozdította volna elő.
- 83 Az EKB a maga részéről azzal érvel, hogy a Bíróság feladata az olyan súlyos kötelezettségszegés fogalmának értelmezése, amely igazolja, hogy valamely nemzeti központi bank elnökét a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése alapján hivatalából felmentsék, valamint azon mód értelmezése is, ahogyan ezt bizonyítani kell.
- 84 Annak a tagállamnak kell bizonyítania, hogy a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdésében rögzített feltételek teljesülnek, amely elfogadja az e rendelkezés szerinti intézkedést. E feltételeket e tekintetben független bíróságnak kell megállapítania, és nem kormányzati ügynökségnek, ügyészségnek vagy a kényszerintézkedésről határozó vizsgálóbíróknak. E követelmény lehetővé teszi a tisztességes eljáráshoz való jog és az ártatlanság védelme tiszteletben tartásának biztosítását, amelyek az európai igazságszolgáltatási rendszer elvei. Az EKB ekképpen a biztosítékkal rendelkezhet a felől, hogy megalapozottak azon indokok, amelyek miatt az elnököt hivatalából felmentették. Annak érdekében, hogy a nemzeti központi bank elnökét hivatalából felmentő határozatot adott esetben észszerű határidőn belül végrehajthassák, nem követelmény, hogy a bíróság határozata jogerős legyen.
- 85 Megengedhető azonban, hogy kivételes körülmények között azon tagállam központi bankjának elnöke, amelynek a pénzneme az euró, már a büntetőjogi felelősséget megállapító ítélet kihirdetése előtt felmenthető legyen hivatalából. Ez az eset áll fenn például akkor, amikor az intézkedést jelentős vagy nem vitatott bizonyítékok alapján hozzák meg.
- 86 Az EKB kiemeli, hogy a jelen ügyben a KNAB azelőtt felmentette hivatalából a lett központi bank elnökét, hogy a neki felrótt cselekmények miatt a büntetőjogi felelősségét megállapító, érdemi ítéletet hozott volna valamely bíróság, és az EKB nem rendelkezik a jelen esetben olyan információval, amely

lehetővé tenné számára annak meghatározását, hogy léteznek-e olyan kivételes körülmények, amelyek igazolják ezen intézkedést. Kifejti, hogy hajlandó az iratbetekintési jogáról lemondani, ha az előzetes nyomozás a Bírósághoz benyújtott információk bizalmas kezelését követeli meg.

- 87 A Lett Köztársaság mindkét ügyben azt állítja, hogy az I. Rimševičs bűnügyi aktájának elemei a büntetőeljárás törvénykönyv 375. cikke (1) bekezdésének megfelelően a nyomozás titkossága alá tartoznak.

A Bíróság álláspontja

- 88 A KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdéséből kifejezetten kiderül, hogy az e rendelkezés szerinti kereset alátámasztására az érintett elnök vagy Kormányzótanács „a Szerződések vagy az azok alkalmazására vonatkozó bármely jogi rendelkezés megsértésére” hivatkozhat. E kifejezés elsősorban azon feltételek megsértésére irányul, amelyeknek az említett cikk alárendeli az elnök hivatalából való felmentését.
- 89 E tekintetben e rendelkezés előírja, hogy valamely nemzeti központi bank elnökét kizárólag abban a két esetben lehet hivatalából felmenteni, ha már nem felel meg a feladatai ellátásához szükséges feltételeknek, vagy ha súlyos kötelezettségszegést követett el.
- 90 A jelen esetben az I. Rimševičs számára előírt azon tilalmat, hogy a lett központi bank elnöki feladatait ellássa, azon, büntetendőnek tekintett, állítólagos cselekményeire irányuló előzetes nyomozás szükséglete indokolja, amelyek – ha bizonyítást nyernek – a KBER és az EKB alapokmányának 14.2. cikke értelmében vett, „súlyos kötelezettségszegésnek” minősülnek.
- 91 Legelőször is pontosítani kell, hogy a Bíróságnak nem feladata, hogy amikor ezen alapokmány 14.2. cikke alapján jár el, a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok helyébe lépjen az érintett elnök büntetőjogi felelősségére vonatkozó döntés meghozatalában, sem pedig az, hogy az érintett tagállam joga alapján hatáskörrel rendelkező közigazgatási vagy igazságügyi hatóságok által ezen elnökkel szemben indított előzetes nyomozásba beavatkozzon. Márpedig az ilyen nyomozás szükségletei, és különösen annak megakadályozása érdekében, hogy az érintett elnök azt gátolja, szükséges lehet ez utóbbi hivatalából való ideiglenes felfüggesztéséről dönteni.
- 92 A KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdéséből eredő hatáskörei keretében viszont a Bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az érintett elnökkel szemben hozott, a feladatainak ellátására vonatkozó átmeneti tilalmat csak akkor rendeljék el, ha kellő valószínűsítő körülmény van arra vonatkozóan, hogy e személy az ilyen intézkedést igazoló, súlyos kötelezettségszegést követett el.
- 93 A jelen esetben az érintett azzal érvel a Bíróság előtt, hogy nem követte el egyik, a terhére rótt kötelezettségszegést sem. Az EKB-hoz hasonlóan úgy ítéli meg, hogy a Lett Köztársaság nem terjesztett elő semmilyen bizonyítékot e kötelezettségszegésre. Tény, hogy a Bíróság előtti eljárás írásbeli szakaszában a Lett Köztársaság nem terjesztett elő a vesztegetésre irányuló vádakkal kapcsolatban egyetlen olyan, első látásra elfogadhatónak tűnő bizonyítékot sem, amely indokolta a nyomozás megindítását és a vitatott határozat elfogadását.
- 94 A tárgyaláson a Bíróság elnöke kérte a Lett Köztársaság képviselőit, hogy rövid határidőn belül közöljék a vitatott határozatot alátámasztó dokumentumokat, akik vállalták ezt. Amint azonban a főtanácsnok indítványának 125–130. pontjában megjegyezte, a Lett Köztársaság által a tárgyalás után benyújtott egyetlen irat sem tartalmaz olyan bizonyítékot, amely alkalmas lenne annak megállapítására, hogy az érintettel szemben felhozott vádak megalapozottsága tekintetében kellő valószínűsítő körülmények állnak fenn.

- 95 A Bíróság Hivatalához 2019. január 8-án érkezett levelében a Lett Köztársaság „észszerű határidőn belül” más dokumentumok közlését ajánlotta fel, az eljárás szóbeli szakasza újbóli megnyitására irányuló kérelem nélkül, amelyet a Bíróság az eljárási szabályzat 82. cikkének (2) bekezdése alapján a főtanácsnok indítványának az ismertetését követően nyilvánított befejezettnek. A Lett Köztársaság a 2019. január 30-i második levelével megismételte a felajánlott bizonyítékot, és kérte az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását. E felajánlott bizonyítékot azonban, amely a tanácskozás során érkezett a Bírósághoz, nem kísérte semmilyen igazolás, amely megmagyarázná az ezen iratok előterjesztését érintő késedelmet, amint azt az eljárási szabályzat 128. cikkének (2) bekezdése megköveteli. Az előzetes nyomozás lett kormány által ismertetett előrehaladása ugyanis nem releváns e tekintetben. E felajánlott bizonyíték továbbá nem tartalmaz azon dokumentumok tartalmára vonatkozóan semmilyen pontos és konkrét utalást, amelyek közlését felajánlották. E körülmények között, és tekintettel az eljárások gyorsított jellegére, a felajánlott bizonyítékot és az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitása iránti kérelmet el kell utasítani.
- 96 A Bíróságnak következőképpen meg kell állapítania, hogy a Lett Köztársaság nem bizonyította, hogy I. Rimševičs hivatalából való felmentése arra vonatkozó, kellő valószínűsítő körülmények fennállásán alapul, hogy a KBER és az EKB alapokmánya 14.2. cikkének második bekezdése értelmében vett, súlyos kötelezettségszegést követett el, és ezért a Bíróság helyt ad az e határozat megalapozottságának hiányára vonatkozó jogalapnak. Ezért a kereset többi jogalapját nem kell megvizsgálni.
- 97 A fentiekből következően a vitatott határozatot meg kell semmisíteni annyiban, amennyiben az tiltja I. Rimševičsnek a lett központi bank elnöki feladatainak ellátását.

A költségekről

- 98 Az eljárási szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Lett Köztársaságot, mivel pervesztes lett, az EKB kérelmének megfelelően kötelezni kell a saját költségeinek viselésén felül az EKB részéről felmerült költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A Bíróság a C-202/18. és C-238/18. sz. ügyet ítélethozatal céljából egyesíti.**
- 2) **A Bíróság a Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (a korrupció megelőzéséért és leküzdéséért felelős hivatal, Lettország) 2018. február 19-i határozatát megsemmisíti azon részében, amely megtiltotta Ilmārs Rimševičsnek, hogy a lett központi bank elnöki feladatait ellássa.**
- 3) **A Bíróság a Lett Köztársaságot kötelezi a saját költségein felül az Európai Központi Bank (EKB) részéről felmerült költségek viselésére.**

Aláírások